

# Становище

от

проф. Иванка Бончева, д.пс. клиничен психолог

Относно дисертационен труд на **Анета Драготинава Мишева**, психолог към „Специализирана болница за активно лечение по кардиология Велико Търново” ЕАД, докторант към Катедра по психиатрия и медицинска психология на МУ-Варна

**Тема: Личностни предиктори за поява на прехипертония**

Литературният обзор проследява медицинската картина на понятието *прехипертония*, възприето през 2003 г. в САЩ и обнародвано от Joint National committee on High Blood Pressure. Цитирани са показателите за състоянието *прехипертония* и е проследена накратко медицинската литература, показваща връзката между прехипертонията и определени болестни единици.

Дисертационният труд цели проучване на психологическите дадености, в смисъла на предразположение на индивида към разгръщане на състоянието *прехипертония*. Поради тази причина останалата част от литературния обзор обхваща проследяване на научни разработки, свързани с взаимовръзките на категориите *личност – стрес – сърдечно-съдови заболявания*. Поради изключително малкото на брой психологични разработки на състоянието *прехипертония*, авторката се е опитала да поднесе в допълнение актуални научни разработки, потвърждаващи класиката на психосоматичната медицина по отношение на личностовия профил на болните с хипертония. Тази част от литературния обзор дисертантката използва по-късно в анализа и обсъждането на собствените резултати като база за сравнение между изследваните лица от основната и контролната групи.

Поставените в дисертационни труд цел и задачи са добре формулирани и позволяват обективизиране на хипотезите. Изследваните лица - тези, чиито показатели на кръвното налягане са констатирани като прехипертонични от лекар (основна група) и другите от контролната група (отново констатирани от лекар като лица без проблеми в кръвното налягане) са достатъчно на брой. Те са в най-значимия за соматичното, психичното и социалното функциониране на индивида възрастов период от 19г. до 44г., адекватно разпределени по пол и възрастови граници (мъже и жени, съответно в първия период на младата възраст, 19-29г. и по-късния период на младата възраст, 30-44г.).

Научната разработка е постигната чрез използване на собствена анкетна карта, позволяваща систематизиране на демографските показатели на изследваните лица и чрез добре познати и утвърдени в клинично-психологичната практика психологични методики – скала за ЖЗС на Холмс и Рее в собствена модификация за допълнително извличане на информацията относно преживяването на събитията, КФП на С. Розенцвайг и скала за чертата „гняв“ на Ч. Спилбъргър. Методиките са адекватно подбрани. Резултатите са подложени на многовариантна статистическа обработка и добре онагледени посредством 34 броя фигури и 38 броя таблици.

Анализът и обсъждането на получените и подкрепени статистически резултати позволяват на дисертантката да заключи, че съществува съществена разлика в изследваните личностови параметри между основната и контролната групи. В заключение тя извежда 2 обобщителни таблици за спецификата на мъжете и жените с прехипертония в двете възрастови подгрупи – а/ от 19 до 29г. и б/ от 30 до 44 г. Така оформената специфика на лицата с прехипертония авторката сравнява в обсъждането с познатия личностов профил на болните с хипертония и прави извод, че „**обобщеният профил на прехипертоника** носи основните характеристики на хипертоника, познат по литературни данни”. Счита, че докторантката използва двете понятия „прехипертоник” и „хипертоник” не в смисъла на етикетиране на лицата, а за краткост на изложението.

Като личностни предиктори на състоянието *прехипертония* авторката извежда следните особености в техния стил на преживяване и поведение: „градивна агресивност в социалното функциониране, съпътствана със засилена агресивна интерпретация в преживяването и противоречивост в поведението”. Така поднесените предиктори очертават психодинамиката, в която лекар и клиничен психолог би открил предиспозицията на една личност към разгръщане на рисковото състояние за сърдечно-съдови заболявания, каквото по литературни данни се оказва прехипертонията.

Оформените от дисертантката приноси с научен и научно-приложен характер показват значимостта на научната разработка. От една страна натрупаният практически опит на авторката с методиките за изследване на лица с прехипертонични стойности на кръвното налягане може да послужи на практикуващите клинични психолози в диференциално-диагностичната им дейност. От друга страна, констатираните качествени

характеристики на лицата с прехипертония биха били удачна опорна точка на лекарите, главно на общопрактикуващите лекари, за своевременна профилактика на рисковата група за развитие на хипертония и други психосоматични болести.

С научната си разработка дисертантката изостря вниманието на специалистите в областта на психичното и психосоматично здраве, както и на всеки, желаещ да запази здравето си индивид към значимостта на връзката телесно здраве - психично състояние, респ. към холистичния подход в здравеопазването.

Намирам темата, разработена от докторантката за изключително актуална и навременна. Съдържанието на дисертационния труд е правомерно и задълбочено разработено, добре онагледено и поднесено с добър професионален език.

Давам висока оценка на положения научно-изследователски труд и предлагам на уважаемото Научно жури да одобри кандидатурата на Анета Драготинава Мишева за присъждане на научната и образователна степен „Доктор” по психология.

Изготвил становището:

/проф. Иванка Бончева, д.пс./

16.04.2014 г.